

İÇİNDEKİLER

- Dil-Kültür İlişkisi
- Kültür Nedir?
- Kültürü Oluşturan Ögeler ve Özellikleri
- Dilin Kültür ve Millet Varlığı İçindeki Yeri

HEDEFLER

- Bu üniteyi çalıştıktan sonra;
- Dil-kültür ilişkisini açıklayabilecek,
- Kültürü oluşturan öğeleri ve özelliklerini söyleyebilecek,
- Dilin kültür ve millet varlığı içindeki yerini açıklayabileceksiniz.

GİRİŞ

İnsan, yaşamının her anında dil tarafından kuşatılmıştır. Bu kuşatmanın neticesinde insan yaşamının her anı dile yansımıştır.

İnsan hayatının doğal bir parçası olan dil, toplum yaşamının da en önemli yansımasıdır. Toplumun meydana getirdiği kùltür ürünleri dildeki karşılığını kısa bir süre içerisinde bulmakta, dil ve kùltür özdeş bir konuma gelmektedir.

Kùltür, dile kavramlar kazandırırken dil de kùltürün taşınması işlevini görmektedir. Dil ve kùltür ilişkisi bu ünite de örneklerle açıklanmıştır.

DİL-KÜLTÜR İLİŞKİSİ

Ziya Gökalp, dili kùltürün temel unsuru sayar.

Bir milletin bütün duygu ve düşünce hazinesi dil kalıbına dökülür; dil aracılığıyla yerden yere, kuşaktan kuşağa aktarılır.

Milletin dili ile ifade ettiği sözlü, yazılı her şey kùltür kavramının içine girer. Sabahtan akşama kadar evde, sokakta, iş yerinde konuşan halk, farkında olmadan dil tarlasını eker, biçer.

Aslında dili oluşturan toplumsal hayattır.

Her millet dilini ve kùltürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Bu sırada akan bir nehir gibi içinden geçtiği her topraktan bazı unsurlar alır.

Her milletin konuşma ve yazı dili, karşılaştığı medeniyetlerden alınma kelime ve deyimlerle doludur.

Dil bilginleri (filologlar), yazılı ve sözlü kùltür eserlerini incelerken bir arkeolog gibi hareket ederler. Bir tür “dil arkeolojisi” yaparlar.

Önce inceledikleri metnin tarihini tahmin etmeye çalışırlar. Kelimelerin kökenleri, onları dil ve kùltür bakımından ilgilendirir. Göktürk harfleriyle yazılmış bir mezar taşında görülen Çince, Hintçe bir kelime dil ve kùltür tarihi bakımından önemlidir.

İncelenen döneme kadar dile girmiş her kelimenin yerli yabancı ayırmaksızın yazılışı, söylenişi, anlamı dikkate alınarak tarihi tespit edilir.

En küçük bir işaret, bir ses değişmesi kelimenin hatta bütün metnin anlamını değiştirebilir.

Sümerce bir metinde “Tanrı” ve “at” kelimeleri Türkçe “Tanrı” ve “at” anlamlarına geliyorsa, bu bütün insanlık tarihine yeni bir gözle bakmayı gerektirir. Bu kelimeler toplumun yaşama tarzıyla ilgili ipuçları da verir.

Yunus Emre’nin şiirlerinin dili, şiirlerin yazıldığı dönem ve çevreden ayrı olarak ele alınamaz. Zira o ağacın kökleri gelenekle birlikte, yetiştiği topraklara sımsıkı bağlıdır.

Kültür eserleri, dilin belli dönemlerde donmuş şekilleridir. Bu bakımdan onların anıtlardan farkı yoktur. Kütüphaneler dil anıtlarını toplayan müzelerdir. Bu yönüyle, kütüphanelere “dil, düşünce ve hayal müzeleri” denilebilir.

Eskiden yaşamış insanların hayat tecrübelerini, inanç ve değerlerini kütüphanelerde korunan eserlerden okur, öğreniriz.

KÜLTÜR NEDİR?

Türk Dil Kurumuna ait Türkçe Sözlük’te kültür şu şekilde tanımlanmaktadır:

- 1- Tarihî, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çerçevesine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.
- 2- Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü.
- 3- Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi.
- 4- Bireyin kazandığı bilgi (Türk kültürü kuvvetli bir kişi).
- 5- Biy. Uygun biyolojik şartlarda bir mikrop türünü üretme.
- 6- Tarım. Bir toplumun bazı öğelerinin başka bir topluma geçişi: “Yeryüzünde gelişmiş ve az gelişmiş toplumlar bulundukça, ister istemez gelişmişten az gelişmişe doğru bir mal ve kültür akımı olacaktır.” (O. Rifat) ... bitkileri. İnsanlarca yetiştirilen bitkilerin bütünü.

Aşağıda kùltür kavramını değişik yönleriyle açıklamaya dönük çeşitli tanımlar sıralanmıştır:

“Kùltür, varlığımızın yapısını belirleyen, sosyal bir süreçte öğrendiğimiz uygulama ve inançların, maddi ve manevi öğelerin birliğidir.” (Sapir)

“Kùltür, bir toplunun tüm hayat biçimidir.” (Linton)

Kùltür, bir grubun yaşama biçimidir.” (Maquet)

“Kùltür, sosyal-kùltürel evrendeki açık seçik eylemlerin ve diğer araçların ortaya koyduğu ve nesnelleştirdiği, anlamlar, değerler ve kurallar, bunların etkileşim ve ilişkileri, bütünlüşmüş ve bütünlüşmemiş gruplarıdır.” (Sorokin)

“İnsanların içinde buldukları hayat şartlarına uyumlarının toplamı , onların kùltürüdür.” (Summer ve Keller)

“Kùltür, toplumsal olarak öğrenilen ve aynı yoldan yeni kuşaklara iletilen davranış kalıplarıdır.” (Tozzer)

“Kùltür, büyütülerek ekrana yansıtılmış bireysel psikolojidir.” (Benedict)

“Kùltür, sosyal etkileşimin ürünüdür.” (Winston)

“Kùltür, çevremizin insan yapımı olan kısmıdır.” (Herskovits)

“Kùltür, doğanın yarattıklarına karşılık, insanoğlunun yarattığı her şeydir.” (Marx)

Kùltürü Oluşturan Öğeler ve Özellikleri

Kùltürü oluşturan öğeler şu şekilde sıralanabilir.

- 1- **Din:** Bir yaşama biçimi olması bakımından din, kùltürü oluşturan öğelerden biridir. Eliot, “Avrupa kùltürünün, Hristiyanlık ortadan kalktıktan sonra yaşayacağına inanmıyorum” der.

- 2- **Dil:** Toplumların kendi kùltürlerini yaşattıkları ve onu kuşaktan kuşağa aktardıkları bir dil vardır. Bu bakımdan dil, bireysel iletişimi sağlamanın yanı sıra kùltür taşıyıcısı olması nedeniyle önemli bir kùltür ögesidir.
- 3- **Tarihî Miras:** Kùltürün önemli iki özelliği vardır: Biri onun kadimliği (eskiliği), diğeri devamlılığıdır. İçinde yaşadığımız kùltürün büyük bir bölümü, ataların mirasıdır ki, bu kùltürün kadimliği anlamına gelir. Devamlılığı ise, geçmişten gelen bazı kùltürel değerlerin ihtiyaçlara cevap vermemesi nedeniyle bu değerlerin şekil değiştirmesi ve onlara yeni anlamlar yüklenmesidir. Bu kavramı ateş metaforuyla anlatmak mümkündür. Yüzyıllar öncesi yakılan bir ateşin kuru, kuşaktan kuşağa aktarılırken külü rüzgârda kaybolup gider. Bu bakımdan ataların yaktığı ateşi söndürmeden taşıyabilmek için onların bıraktıkları kùltürün külüne değil, koruna sahip çıkmak gerekir.
- 4- **Savaşlar:** Kùltürlerin yenilenmesinde, gelişmesinde, zenginleşmesinde ve kimi zaman da yok olmasında savaşların büyük bir rolü vardır. Batının Rönesans'ı yaşamasında İslam medeniyetiyle tanışmasının büyük bir katkısı olmuştur.
- 5- **Göçler:** Hz. Musa'nın Mısır'dan Filistin'e; Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicreti, Türklerin Anadolu'ya, İngiltere'de yaşayan kimi İngilizlerin ve Avrupalı Yahudilerin Amerika'ya göç etmeleri yeni bir kùltürün ve medeniyetin doğmasını sağlamıştır.
- 6- **Ziraat:** Kùltürün ilk anlamı ekin, hars olduğuna göre, milletlerin ziraatle uğraşırken kendi birikimlerini kullanmaları, toprağı kendi yaşam tarzlarına ve ihtiyaçlarına göre işlemeleri farklı bir kùltürel unsuru ortaya çıkarmıştır. Her milletin farklılığı bu kùltürel birikimi farklı araçlarla ortaya koymasında gizlidir.

Bütün sanat dalları ve edebiyat kùltüre kaynaklık eden unsurlardır. Resim, tiyatro, mimari, musiki; hikâye, roman, şiir gibi sanatın görsel, işitsel ve duyuşsal şubeleri kùltürü besleyen ve milletlerin kùltürlerini oluşturan önemli kaynaklardır.

Bu ögelerin yanı sıra hukuk, coğrafya, çevre, ahlak, ticaret, ekonomi ve politika da kùltürü oluşturan ögeler arasında sayılırlar.

DİLİN KÙLTÜR VE MİLLET VARLIĞI İÇİNDEKİ YERİ

Dil, canlı bir varlıktır. Sevinçlerimizi, üzüntülerimizi, korkularımızı, tepkilerimizi hep konuştuğumuz dil çerçevesinde ifade ederiz. Bize verilen adın ilk önce kim tarafından, ne zaman ve nerede kullanıldığını bilmeyiz. Bu adın verilmesinde hangi kùltürel değerlerin ve endişelerin hâkim olduğu ise belirgindir.

Çünkü adımız, kültürü oluşturan temel unsurlardan şu ya da bu şekilde bir iz taşır (milliyet, din, ailenin din konusundaki tavrı, siyaset tercihleri, sanat, spor; beklentiler, korkular vs.).

Birey olarak nasıl kendimizi dilsiz dşnemezsek ve dil hayatımızın her anına hâkim bir unursa, aynı şekilde toplumun hiçbir alanı dilden bağımsız değildir. Kendimizi içinde bulduğumuz hayat felsefesi, edebiyatımız, musikimiz, mimarimiz, vs. dille ilişki içindedir ve dilden ayrı düşünülemez. Aynı şekilde gelenek ve göreneklerimiz dil olmadan kuşaktan kuşağa aktarılamaz.

Kültürü değişen bir milletin dili de değişir. Tarihte dile gerekli özeni göstermeyen toplumların bugün varlıklarından söz etmek mümkün değildir. Günümüzde belki Sümerlerin, Hititlerin, Lidyalıların soyundan gelen insanlar vardır. Fakat toplumsal bağları pekiştiren dil ortadan kaybolduğu için bugün bu milletlerden söz edemeyiz.

Dil, bir milletin kültür kimliğidir.

Örnek Metin

•YAZI

Bir apartmanın yarı aydınlık penceresiyle karşılaşım akşamları eve dönerken. Bir yaşlı adam, köşeciğine çekilmiş, elinde bir kitap, durup dinlenmeden okumaktadır onu. Kimdir bu yaşlı adam, necidir, nasıl bir insandır? Hiçbir özelliğini bilmiyorum. Ama dünyada ancak birkaç yılı kalmasına karşın durup dinlenmeden okuyan bu yaşlıdaki okuma tutkusu nereden gelmektedir? Asıl merak ettiğim sorun budur. Yazımda, bu “merak”ı yenmeye çalışacağım.

İnsanlık tarihinin yazıyla başladığı bir gerçektir. Yazıyı bulmasıyla birlikte insanoğlu, evrendeki sonsuzluğuna da inanmıştır. Daha açıkçası, yazı yoluyla varlığının ayırımına varmıştır. Yaptıklarına, ortaya koyduklarına inan, bir saptamaya götürmüştür insanı. Denebilir ki, insan, yazıyla, kendisini yeniden yaratmıştır. Benjamin Franklin'in mantığıyla düşünülürse insan, kendisini hayvanlıktan kurtaran en önemli “araç”ı bulmuştur. Bu araç, kendisini düşmanlarından korumak için yaptığı taş, sopa, balta türünden bir araç değildir; düşünsel kişiliğini oluşturan yepyeni bir güçtür. Taş, balta, sopa... gibi araçlar, insanın hayvana üstünlüğünü sağlayan bir baskı gücü taşır. Oysa yazı, insana insanlığını duyuran, baskı güçlerinin gereksizliğini gösteren, yeni bir yaşama ve var olma biçimini oluşturan temel araçtır. Bu nedenle, Franklin'in “İnsan, araç yapan hayvandır.” tanımı, bu ışık altında yetersiz görülebilir. Söz konusu aracın nasıl bir araç olduğunun belirtilmesi gerekir. Ama Franklin'in bu tanımı, insanı yalnızca “el uzluğ” olarak yorumlayan anlayış için sağlam bir dayanaktır. Hele, el uzluğunun kökeninde zihinsel yaratımın etkileri de düşünülürse, tanımın gerçekliği açıkça belirir.

Yazı neyi getirmiştir insanoğluna? Düşünmeyi ve varlığına güven duymayı. Öyle sanıyorum ki, Arist'o'nun “İnsan düşünen hayvandır.” tanımı, insanın yazıdan sonraki dönemlerini anlatır. Çünkü, ancak yazıyla, insanın düşünebildiği saptanabilmiştir. Tanımı genişletirsek, ilk insanın, düşmanını parçalamak için yaptığı ilk araç bile anlatımsal bir değer taşır. En ilkel araç, “Seni parçalayıp yiyeceğim”in anlamlı bir biçimidir. Yazı'nın, düşünmeyi somutlayan bir eksen olarak alınması, insanın var oluşunu araştırmada sağlam bir dayanak olmaktadır. Elinden kitabını bırakmayan, son yıllarını yazıyla dostluk içinde geçirmek isteyen yaşlı adamla ilgili meraklardan biri aydınlığa kavuştu sanırım. En ilkel noktada da olsa, uygarlığın doruğunda da olsa, insandaki varlığını yaşama tutkusu, amaç yönünden değerinden bir şey yitirmemiştir. İlkel insan, nasıl, varlığını duymak için araç yapmak gereksinimi duymuşsa, uygar insan da yeni yaratımlarla varlığını yaşamak gücünü göstermiştir. Ne ki, bu amacın biçimi değişmiştir. Her çağ, her yeni düşünce, gerçekte, insanın, kendisini yeni bir şeye uydurmasından başka nedir? İlk insan, yazıyla nasıl var olduğunu anlatmak istemişse, bugünkü insan da yazının gücüne sığınarak daha anlamlı bir yaşamayı seçmektedir. Okuyan insan, kendi kendine bir dünya kurar, yaratılan güzellikleri, kendi yaratıklarıyla birleştirir. Sanatçıyla insan arasındaki sonsuz dostluk böylece başlar. Yaşlı adamdaki okuma tutkusu, ilk insandan bu yana gelişen yaratma tutkusunun bir sonucudur. Bir şeyi kavrama, ona egemen olma tutkularından da insanın bu yaratma isteğinin somut sonuçlarını görebiliriz. Söz gelimi Hamlet'i okuyan kişi, Hamlet'teki yaratımın ayırımına erdiği için sevmez onu yalnızca, Hamlet'in çağırışıyla kendi içindeki Hamlet'i yarattığı için ilgi duyar ona. Yani sorun, insanın, kendini yeniden yaratmasıdır. Kimi kişilerde birtakım yapıtlar zaman zaman dönme isteğinde de bu yeniden yaşamının etkilerini izleriz. Hamlet'teki düşünceler, yaratılan dünya onun içine işlemiştir. O da bu dünyaya karşılık kendi dünyasını kurmuştur içinde. Var olana, var ettiğiyle karşılık vermektedir. Bir resim için, bir müzik parçası için de aynı durum sözkonusudur. Van Gogh'u tanıyan insan, onun resimlerinin tüm oluşumunu yerleştirmiştir içine. Bu, bir kişilik kavrayışdır; ister istemez, dünyayı biraz da o gözle yorumlayacaktır. Şubert, Çaykovski için de böyledir bu. Onları dinleyen, onları yaşamayı seçmiştir. Ama bu yaşama, müziğin ya da resmin yarattığı yaşama ortamıdır. Peki, kişinin zaman zaman bir roman ortamına, bir müzik ortamına bir resmin ortamına sığınması nasıl açıklanabilir?

Örnek Metin

• Her yaratım, ilk andan sonra eskimeye başlamıştır. Doğanın bu değişmez yasası, insanın, her anda, saliselere sığacak denli dar zamanlarda yeni yaratımların yaratıcısı olma gücünün sonucudur. Bir şeyle yetinmeme, kendini sürekli değişimlerin içinde bulma, insanın doğa karşısında yenilmez gücüdür. Sorun bu açıdan alınmazsa, “Durdurun dünyayı inecek var!” diyenlerin gülünçlüğüne düşeriz. Yok edilen her şeyi yeniden yaratacaktır insan, hem de ona daha da üstünlükler katarak. Hatta, kendi bile bazı şeyleri yok edecektir, yerine yenisini koymak için, yaşamını yenilemek için.

Karşımıza yeni bir soru çıkıyor: Mademki insan, hep yeni yaratımların yaratıcısıdır; neden zaman zaman eskiye dönmekte, yirmi yüzyıl, yirmi beş yüzyıl önce yazılmış yapıtların dünyasına gömülme isteği duymaktadır? Aslında bu da bir sürekliliğin somut görüntüsüdür. Gerçekte iki nedeni var bunun: Birincisi, insan, en ilkel yaratımlarla, en gelişmiş yaratımlar arasındaki ilişkiyi kurmak zorundadır. Gelişim sürecinin kaçınılmaz gerçesidir bu. Öncesiyle sonrasını araştırmak, insanın tarihsel gerçeğini de yansıtmak demektir. Din kitaplarının tümü, güçlü yazarların hepsi bu gerçeğin yansımaları yolunda geliştirmişlerdir sanatlarını. İkincisi ise, insanın daha önce yaratılanları yeterince kavramamış olmasıdır. İnsan, kavrayamadıklarına dönmek zorunluğunda duyar kendini. Bu da, var oluşunun bir kanıtıdır. Söz gelimi, beyin, bütün çağları kapsayacak bir güçtedir. Günümüzün gelişmeleri içinde ortaya büyük işler koymayı başarabilen sanatçılar, ondan önceki bütün çağların düşüncelerini eleştirmiş, değerlendirmişlerdir. Örneğin Camus'ü yalnızca çağını yorumlayan, çağını yansıtan bir sanatçı olarak almak, yanlış bir sonuca varmak olur. Çünkü Camus, Sartre, Kafka, Dostoyevski. Yunus gibi sanatçılar, yalnızca çağlarını yansıtmamışlar, bunun yanında bütün çağların, bütün düşüncelerin, gelmiş geçmiş düşünürlerin eleştirmelerini de yapmışlardır. Üstünlüklerinin nedeni budur. Hiç kuşku yok ki, çağlarının “raportörlüğünü” yapan sanatçıların ancak gününbirlik bir değeri vardır. Bu açıdan değerlendirilirse, sanatçının, yazıya kattığı sonsuzluk ortaya çıkar. İnsan, bu sonsuzluğu yaşamak için eskide yapılmamış değerlendirmelere dönebilir. Söz gelimi Socrates, bugün'ü dün de yaşamış bir düşünürdür, insanı, bugün'de bile, Sokrates'in düşünceleri üzerine yoğun değerlendirmelerde bulunmaktadır, onun söyledikleriyle yaratılan çağrışımlarla günün değerlendirmesini yapmaktadır. İşte kişinin roman, müzik, resim... gibi sanat ortamlarına sığınması, düşünürleri yeniden ele alması, onun, işi kökeninden kavrama yönelimiyle açıklanabilir. Yarattığı bir dünyaya girecek, yaratılmış bir dünyayı yaşayacak. Var olmanın bundan öte bir anlamı var mıdır? Yazı, dünyaya bu anlamı katan en etkili araçtır. Öyle bir araçtır ki, insanın düşünsel kişiliği, bu araçla var olmuştur. Gelimli gidimli dünyada birkaç yılı kalmış yaşlı adamın, elinden kitabı bırakmamasında, bu düşünsel varoluşun etkisini görebiliriz.

Belki şu anda bile, söz konusu ettiğim yaşlı adam, elinde kitabıyla, yeni bir dünyayı kavramaya, onu yaşamaya çalışmaktadır. İçinde bulunduğumuz arapsaçına dönmüş bir dünyadan kaçıp kendi yarattığımız bir dünyaya sığınmanın başka yolu var mı? Camus'yle, Van Gogh'la, Çaykovski'yle Descartes'la, Yunus'la, Pir Sultan Abdal'la, Şopenle... geçirilecek zamanların ötesinde büyük bir yaşama düşünülebilir mi? Görülüyor ki, insanı sonsuz kılan bir araçtır yazı.

Adnan BİNYAZAR

Özet

- Dil, kùltürün temelidir. Milletin dili ile ifade ettiği sözlü, yazılı her şey kùltür kavramının içine girer.
- Kùltür, tarihî, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çerçevesine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür.
- Din, dil, tarih, savaşlar, göçler, ziraat, sanat dalları, hukuk, coğrafya, çevre, ahlak, ticaret, ekonomi ve politika kùltürü oluşturan ögeler arasında sayılır.
- Dil bireysel ve toplumsal hayatımızın her anına hâkimdir. Hayat felsefemiz, edebiyatımız, musikimiz, mimarimiz, vs. dille ilişki içindedir ve dilden ayrı düşünülemez. Aynı şekilde gelenek ve göreneklerimiz, dil olmadan kuşaktan kuşağa aktarılamaz.

DEĞERLENDİRME SORULARI

Değerlendirme sorularını sistemde ilgili ünite başlığı altında yer alan “bölüm sonu testi” bölümünde etkileşimli olarak cevaplayabilirsiniz.

1. “Dil, düşünce ve hayal müzeleri” ifadesiyle aşağıdakilerden hangisi kastedilmektedir?
 - a) Kütüphaneler
 - b) Üniversiteler
 - c) Okullar
 - d) Devlet Arşivleri
 - e) Mimari eserler
2. Aşağıdakilerden hangisi kültür tanımları arasında yer almaz?
 - a) Bir topluluğa özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü
 - b) Bir millete şahsiyetini veren, diğer milletlerle arasındaki farkı tespiti yarayan, tarih içerisinde teşekkül etmiş maddi ve manevi değerlerin bütünü
 - c) Bir toplumun tüm hayat biçimidir
 - d) Kâinatın kalbimize naksettiği plandır.
 - e) Tarihi, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çerçevesine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.
3. Aşağıdakilerden hangisi kültürü oluşturan öğeler arasında sayılamaz?
 - a) Din
 - b) Dil
 - c) Savaşlar
 - d) Göçler
 - e) Mezhepler
4. “Dil arkeolojisi” ifadesiyle anlatılmak istenen şey aşağıdakilerden hangisidir?
 - a) Her milletin konuşma ve yazı dili, karşılaştığı medeniyetlerden alınma kelime ve deyimlerle doludur. Önce inceledikleri metnin tarihini tahmin etmeye çalışırlar. O döneme kadar dile girmiş her kelimenin yerli yabancı ayırmaksızın yazılışı, söylenişi, anlamı dikkate alınarak tespit edilir.
 - b) Dil arkeolojisi yapabilmek için arkeoloji bilim dalının imkânları kullanılır. Bunun için ilk yapılması gereken özellikle eski metinlerin yer aldığı toprak ve çanakların alınarak incelenmesi gerekir.

- c) Dil arkeolojisi, daha çok maddi unsurlar çerçevesinde Őekillendirilir.
 - d) Dilin arkeolojisi demek, sadece geçmiŐte yaşamış olan milletlerin l dilleri hakkında araŐtırmalar yapmaktır.
 - e) Dil arkeolojisi sadece bir dile girmiş yabancı kelimelerin etimolojisiyle ilgilenir.
5. "İnsanların içinde buldukları hayat Őartlarına uyumlarının toplamı onların kültürüdür." Őeklinde ifade olunan görüŐ aşağıdakilerden hangisine aittir.
- a) Sapir
 - b) Linton
 - c) Maquet
 - d) Summer ve Keller
 - e) Winston

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Akarsu, B. (1998). *Dil-Kültür Bağlantısı* (3.baskı). İstanbul: İnkılâp.
- Altuğ, T. (2001). *Dile Gelen Felsefe*. İstanbul: YKY.
- Baydur, S. Y. (1999). *Dil ve Kültür*. İstanbul: Cumhuriyet.
- Gülensoy, T. (2001). *Türkçe El Kitabı*. Ankara: Akçağ.
- Kafesoğlu, İ. (1999). *Türk Millî Kültürü* (18.Baskı). İstanbul: Ötüken Neğriyat.
- Kaplan, M. (1999). *Kültür ve Dil* (12.Baskı). İstanbul: Dergâh.
- Köksal, A. (1980). *Dil ile Ekin*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- nalın, Ő. (2004). *Dil ve Kültür*. Ankara: Nobel.
- Gökalp, Z.(1990). *Türkçülüğün Esasları*, (Haz. Mehmet Kaplan). Ankara: Kültür Bakanlığı.